

ALLIKS un PARTNERI
Advokāti • Advocates • Адвокаты

**nodokļi
un
kriminālā tiesvedība**

zvērināts advokāts Aldis Alliks

11.12.2015.

N.B.!

“**Nodokļi**” – turpmāk tekstā un stāstījumā –

gan

❖ nodokļi

gan arī

❖ citi nodokļiem pielīdzinātie maksājumi
(valsts nodevas, pašvaldības nodevas)

“Finances ir valsts nervu sistēma”

Žans Bodēns (1530 – 1596)

SATURS

1. Nodokļi – valsts *nervu sistēma*

2. Atbildība par valsts *nervu sistēmas bojāšanu*

3. Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* –
Krimināllikuma (KL) 218.pants

4. Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

Nodokļi – valsts *nervu sistēma*

nodokļi

valsts finanšu līdzekļi

**valsts (tās institūciju un amatpersonu)
spēja pildīt savas funkcijas**

Nodokļi – valsts *nervu sistēma*

valsts intereses:

- ❖ nodokļu uzlikšana
- ❖ nodokļu iekasēšana
- ❖ **izvairīšanās no nodokļu samaksas** novēršana
- ❖ **izvairīšanās no nodokļu samaksas** atklāšana, vainīgo personu sodīšana

Nodokļi – valsts *nervu sistēma*

likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 14.punkts:

izvairīšanās no nodokļu maksāšanas –

- ❖ apzināta nepatiesas informācijas sniegšana nodokļu deklarācijās
- ❖ nodokļu deklarāciju, informatīvo deklarāciju vai nodokļu administrēšanai un kontrolei nepieciešamās pieprasītās informācijas neiesniegšana

Nodokļi – valsts *nervu sistēma*

- ❖ nelikumīga nodokļu atvieglojumu, priekšrocību un atlaižu piemērošana
- ❖ jebkura cita apzināta darbība vai bezdarbība, kuras dēļ nodokļi nav samaksāti pilnā apmērā vai daļēji

Atbildība par valsts *nervu sistēmas bojāšanu*

vainīgo personu sodīšana

❖ administratīva

Atbildība par valsts *nervu sistēmas bojāšanu*

Latvijas APK 159.pants. Izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas

Par izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas, kā arī par ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu (samazināšanu) –
[...]

Atbildība par valsts *nervu sistēmas bojāšanu*

vainīgo personu sodīšana

❖ ... (“*riska personas*”?)

❖ krimināltiesiska

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

KL 218.pants. Izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas

(1) *(izslēgta ar 13.12.2012. likumu)*

(2) Par izvairīšanos no nodokļu vai tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas vai par ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšanu vai samazināšanu, *ja ar to nodarīti zaudējumi valstij vai pašvaldībai lielā apmērā,*

—

[...]

(3) Par šā panta otrajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarījusi organizēta grupa, —

[...]

Atbildība par valsts *nervu sistēmas bojāšanu*

	izvairīšanās no nodokļu nomaksas:		
Likumpārkāpuma pazīmes	<p>ja nodarīto zaudējumu* apmērs ir mazāks par 18 000 eiro [= 360 eiro x 50]</p> <p>[2016: 370 eiro x 50 = 18 500 eiro]</p>	<p>ja nodarīto zaudējumu apmērs nav mazāks par 18 000 eiro</p>	<p>ja nodarīto zaudējumu apmērs nav mazāks par 18 000 eiro <u>un to izdarījusi organizēta grupa</u></p>
Pārkāpuma veids	tad – administratīvais pārkāpums	tad – smags noziegums	tad – sevišķi smags noziegums
Nodarījuma kvalifikācija	Latvijas APK 159.pants	KL 218.panta 2.daļa	KL 218.panta 3.daļa

(autors: Andrejs Judins; tabula aktualizēta 11.12.2015.)

* tātad: valstij vai pašvaldībai nodarīto zaudējumu

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

“VID atbilde Zaķa lietā” (2012.gada augusts):

❖ atbilstoši likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 20.pantam atbildība par KL paredzēto noziegumu, kas izdarīts **lielā apmērā**, iestājas, ja nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par 50 tai laikā Latvijas Republikā noteikto **minimālo mēnešalgu kopsummu**

❖ saskaņā MK 31.11.2010. noteikumiem Nr. 1096 minimālā mēneša darba alga normālā darba laika ietvaros 2012.gadā ir LVL 200

❖ tādējādi kriminālatbildība par KL paredzēto noziedzīgu nodarījumu, kas izdarīts lielā apmērā, iestājas, ja nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nodarījuma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par LVL 10 000

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

2012.gadā

- ❖ Andrim Biedriņam tika pārmesta izvairīšanās no **LVL 11 543** PVN nomaksas (ASV nopirktu motorlaivu *Malibu Wakesetter* ievēdot Latvijā, reģistrējot to uz jaundibinātas SIA vārda un pašam lietojot)
- ❖ Dzintaram Zaķim netika pārmesta izvairīšanās no **LVL 6 160** PVN nomaksas (SIA, kuras kapitāla daļas pieder Dzintaram Zaķim, iegādājoties automašīnu *Volvo XC60* Dzintara Zaķa personiskajām vajadzībām)

Atbildība par valsts *nervu sistēmas bojāšanu*

APK
159.pants

... **uzliek naudas sodu** fiziskajām personām vai valdes loceklim no 140 līdz 2100 eiro,
atņemot valdes loceklim tiesības ieņemt noteiktus amatus komercsabiedrībās **vai** bez tā

KL
218.panta
2.daļa

... **soda**
ar naudas sodu
vai
ar piespiedu darbu
vai
ar īslaicīgu brīvības atņemšanu
vai
ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz 4 gadiem
konfiscējot mantu **vai** bez mantas konfiskācijas

un
atņemot tiesības uz noteiktu **vai** visu veidu komercdarbību **vai** uz noteiktu nodarbošanos **vai** tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku no 2 līdz 5 gadiem

KL
218.panta
3.daļa

... **soda**
ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz 10 gadiem
konfiscējot mantu **vai** bez mantas konfiskācijas

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

❖ **nozieguma objekts**

tautsaimniecības intereses un valsts intereses nodokļu
ieņēmumu jomā

❖ **nozieguma priekšmets**

likumā noteiktie nodokļi, ar tiem apliekamie ienākumi, peļņa
un citi ar nodokli apliekamie objekti, kā arī citi nodokļiem
pielīdzinātie maksājumi (valsts nodevas, pašvaldības
nodevas)

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

❖ objektīvā izpausme

- bezdarbība – apzināta izvairīšanās pildīt likumā noteikto pienākumu aprēķināt maksājamo nodokļu summas un pilnā apmērā nomaksāt nodokļus
- personas aktīvas darbības – ienākumu, peļņas vai citu ar nodokli apliekamo objektu slēpšana vai samazināšana (ar nodokli apliekamo objektu noslēpšana vai samazināšana deklarācijās vai nodokļu aprēķinos; aprēķināto nodokļu summu samazināšana)

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

❖ izvairīšanās no nodokļu nomaksas pabeigšanas brīdis

- kaitīgo seku iestāšanās brīdis
- nodokļa nomaksāšanas termiņš
- ja sniegtas nepatiesas ziņas par tiesībām uz priekšnodokļa atskaitīšanu – brīdis, kad pārmaksātais nodoklis reāli izmantots, lai segtu nākamajos taksācijas periodos valsts budžetā maksājamo PVN, citus nodokļus vai segtu nodokļu parādus

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

❖ subjekts

- fiziska persona
- pamatpazīmes – pieskaitāmība (arī ierobežota pieskaitāmība) un kriminālatbildības vecums (14 gadi līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai)
- speciālā pazīme – nodokļa maksātājs

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

nodokļu maksātājs

- likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 1.daļas 4.punkts
- PVN maksātājs – Pievienotās vērtības likuma 3.pants

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – KL 218.pants

❖ subjektīvā puse

- tīšs (ar nodomu) izdarīts noziegums
- tīšas, apzināti veiktas darbības / pieļauta bezdarbība
- konkrēts mērķis (nolūks), ko persona vēlas vai arī ir vēlējusies sasniegt – izvairīties no nodokļu nomaksas

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* –
citi KL panti

Kas vēl valstij *krīt uz nerviem*?

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

- ❖ KL 217.pants. Grāmatvedības un statistiskās informācijas noteikumu pārkāpšana
- ❖ KL 219.pants. Izvairīšanās no deklarācijas iesniegšanas
- ❖ KL 275.pants. Dokumenta, zīmoga un spiedoga viltošana un viltota dokumenta, zīmoga un spiedoga realizēšana un izmantošana

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

likuma “Par grāmatvedību” 2.pants:

- grāmatvedībā uzskatāmi atspoguļojami visi uzņēmuma saimnieciskie darījumi, kā arī katrs fakts vai notikums, kas rada pārmaiņas uzņēmuma mantas stāvoklī
- grāmatvedību kārto tā, lai (...) varētu gūt patiesu un skaidru priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli bilances datumā, tā darbības rezultātiem (...)
- grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

apzināta nepatiesas informācijas sniegšana nodokļu deklarācijās, kā arī nodokļu deklarāciju, informatīvo deklarāciju vai nodokļu administrēšanai vai kontrolei nepieciešamās pieprasītās informācijas neiesniegšana ir [likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 14.punktā noteiktie] iespējamie veidi, kā noris izvairīšanās no nodokļu vai nodevu maksāšanas

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

praktiski katrs (ar nelieliem izņēmumiem) izvairīšanās no nodokļu nomaksas gadījums ir saistīts ar **grāmatvedības dokumentu**, gada pārskatu (retāk – ar statistikas pārskatu vai statistiskās informācijas) **viltošanu** vai slēpšanu, jo jebkāda ar nodokli apliekamā objekta slēpšana vai samazināšana ir saistīta ar nepatiesas informācijas iekļaušanu grāmatvedības dokumentos vai pārskatos

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ **KL 177.pants. Krāpšana**

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 26.marta lēmums lietā Nr. SKK–3/2013

❖ izdarot KL 177.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, vainīgā persona iegūst svešu mantu

❖ izdarot KL 218.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, vainīgās personas darbība vai bezdarbība ir vērsta uz to, lai nemaksātu nodokļus, iegūtu tiesības uz nodokļu samazināšanu, pārmaksātā nodokļa izmantošanu, sedzot nākamajos taksācijas periodos valsts budžetā maksājamo nodokļu summas vai citu nokavēto maksājumu veikšanai, tas ir, savu mantu nenodotu citam

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ gadījumos, kad saimnieciskā darbība netiek veikta, bet noslēgti tikai fiktīvi darījumi, netiek apdraudētas valsts tautsaimniecības intereses nodokļu iekasēšanas jomā, jo nav iespējams nodoklis no neeksistējoša darījuma, un līdz ar to attiecīgos apstākļos personas darbības būtu kvalificējamās pēc KL 177.panta attiecīgās daļas

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ gadījumos, ja uzņēmums, kas ir reģistrēts kā PVN maksātājs, ne tikai slēdz fiktīvus darījumus, bet arī reāli veic saimniecisko darbību, bet deklarācijās norāda priekšnodoklī atskaitāmās summas saistībā ar fiktīviem darījumiem, tad, lai pareizi izlemtu par nodarījuma kvalifikāciju, jāņem vērā arī likumā noteiktās normas par to, kas ir PVN, priekšnodoklis un nodokļu pārmaksa

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ priekšnodokļa atskaitīšanas būtība ir savu ar nodokli apliekamo darījumu nodrošināšana – tādējādi, ja uzņēmums veic saimniecisko darbību un slēdz reālus darījumus, turpmāk iespējama izvairīšanās no nodokļu nomaksas uz tā rēķina, ka priekšnodoklis atskaitīts par nenotikušiem darījumiem

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ inkriminējot personai KL 218.panta 2.daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, svarīgi noskaidrot noziedzīgā nodarījuma pabeigšanas brīdi

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ gadījumos, kad iesniegtas nepatiesas ziņas par tiesībām uz priekšnodokļa atskaitīšanu, noziedzīgais nodarījums jāatzīst par pabeigtu ar brīdi, kad valstij vai pašvaldībai nodarīti zaudējumi lielā apmērā

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ tā kā šādos gadījumos nodokļu maksātājam nav pienākuma noteiktos termiņos nomaksāt konkrēta nodokļa summas, zaudējums budžetā tiek nodarīts ar brīdi, kad pārmaksātais nodoklis reāli izmantots, lai segtu nākamajos taksācijas periodos valsts budžetā maksājamo pievienotās vērtības nodokli, citus nodokļus vai segtu nodokļu un nodevu parādus

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ kamēr nav konstatēta pārmaksātā nodokļa reāla izmantošana, nodarījums kvalificējams kā nepabeigts KL 218.panta 2.daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ ja saistībā ar fiktīvajiem darījumiem izveidojušos nodokļu pārmaksu persona pieprasījusi atmaksāt vai likumā minētajos gadījumos izmantojusi tiesības saņemt pārmaksāto nodokļa summu, tad nodarījums par naudas summas iegūšanu par pārmaksāto nodokli būtu jākvalificē arī pēc KL 177.panta attiecīgās daļas (kā pabeigts vai nepabeigts noziedzīgs nodarījums – ņemot vērā vainīgās personas nodoma realizēšanas pakāpi)

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ šādos gadījumos jāatzīst, ka vainīgās personas darbības ir izgājušas ārpus KL 218.panta 2.daļas aizsargātām interesēm – nodokļu iekasēšanas jomas – un tāpēc nodarījums jākvalificē kā krāpšana

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

❖ gadījumā, ja vainīgā persona ir izvairījusies no nodokļu vai nodevu samaksas, kā arī, maldinot VID vai citu institūciju, kas administrē nodevu vai nodokļu iekasēšanu, pieprasījusi it kā pārmaksāta nodokļa vai nodevas atmaksu, nodarījums kvalificējams kā krāpšana (KL 177.pants) un izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas (KL 218.pants), tas ir, kā reālā kopība

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 30.aprīļa lēmums lietā Nr. SKK–11/2013

❖ ja uzņēmums veic saimniecisko darbību, ir iespējama izvairīšanās no PVN nomaksas, atskaitot no budžetā maksājamās summas priekšnodokli par faktiski nenotikušiem darījumiem

❖ ja saimnieciskā darbība netiek veikta, bet, pamatojoties uz faktiski nenotikušiem darījumiem, norādītais priekšnodoklis, piemēram, tiek saņemts atpakaļ kā pārmaksātais nodoklis, valsts intereses nodokļu iekasēšanas jomā netiek apdraudētas, bet ir pamats izvērtēt, vai nav notikusi krāpšana

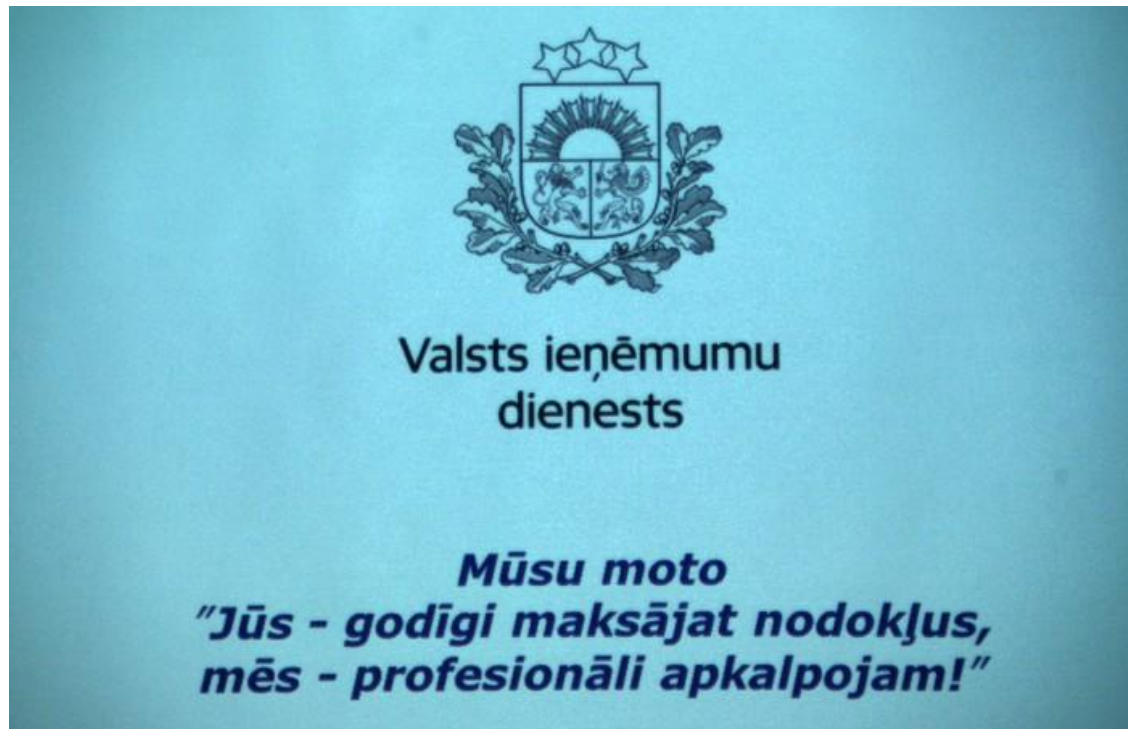

Pret valsts *nervu sistēmas bojāšanu* – citi KL panti

KL 12.pants

Par noziedzīgu nodarījumu, ko privāto tiesību juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā izdarījusi fiziskā persona, attiecīgā fiziskā persona saucama pie kriminālatbildības, bet **juridiskajai personai var piemērot KL paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus**

Post Scriptum ...

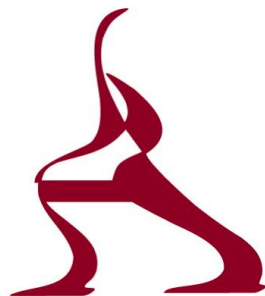
(foto: LETA)

Ilmārs Poikāns

8 December at 16:57 · 🌐

Katrai monētai ir 2 puses - ja vienā pusē ir godprātīga nodokļu nomaksa, tad otrā - godprātīgs nodokļu izlietojums. Un tai monētai ir arī maliņa, uz kuras būtu jābūt uzrakstam - pārdomāta un prognozējama nodokļu politika 😊

ALLIKS un PARTNERI
Advokāti • Advocates • Адвокаты

Paldies par uzmanību!

28 39 2222

AAA@ALLIKS.LV

www.ALLIKS.LV